

אוניברסיטת בן-גוריון בנגב
הפקולטה למדעי הרוח והחברה

תשע"ז - 2017

שם הקורס: ברלין – מודרניזם וייצוגו במטרופולין במהלך מאות שנים

מס' קורס: _____

שם המרצה: ד"ר טניה סיידר Dr. Tanja Seider
שעות קבלה:

בבנין _____ חדר _____

מטרות הקורס:

בקורס יתוודעו הסטודנטים להסטוריה הפוליטית והתרבותית של ברלין כמטרופולין מערבי. נבחן תופעות תרבותיות אשר התפתחו במהלך ההסטוריה של ברלין, שבה ניכר התחרו תנועות שחרור ותנועות דיכוי, בהקשר הרחב יותר של התנועה המודרנית והפוסט-מודרנית. כמו-כן נבחן את ההשפעה של אירועים פוליטיים על ההסטוריה של העיר, על הארכיטקטורה שלה ועל הקולנוע והספרות שלה.

גישתו התאורטית של הקורס תתמקד בפרדיגמות מתחום הסוציולוגיה ומדע המדינה, ומלימודי תרבות (כגון אורבניזם והמפנה המרבי Spatial Turn).

תיאור הקורס

ברלין, בירת גרמניה, היתה מטרופולין משגשג במשך מאות שנים. אירועים פוליטיים רבי השפעה והתפתחויות תרבותיות מרכזיות התרחשו בעיר, וזהות אורבנית מודרנית התפתחה בה. בקורס ננתח כיצד אירועים מרכזיים אלו – החל בסלונים התרבותיים של המטרופולין הפרוסי וכלה בברלין של היום – התבטאו במרחב האורבני, וכיצד הם עובדו בתחומי הפוליטיקה, הספרות, הקולנוע והארכיטקטורה.

מטרת הקורס

בקורס יתוודעו הסטודנטים להסטוריה הפוליטית והתרבותית של ברלין כמטרופולין מערבי. נבחן תופעות תרבותיות אשר התפתחו במהלך ההסטוריה של ברלין, שבה התחרו תנועות שחרור ותנועות דיכוי, בהקשר הרחב יותר של התנועה המודרנית והפוסט-מודרנית. כמו-כן נבחן את ההשפעה של אירועים פוליטיים על ההסטוריה של העיר, על הארכיטקטורה שלה ועל הקולנוע והספרות שלה. גישתו התאורטית של הקורס תתמקד בפרדיגמות מתחום הסוציולוגיה ומדע המדינה, ומלימודי תרבות (כגון אורבניזם והמפנה המרחבי Spatial Turn).

תוצאות הלימוד

סטודנטים שיסיימו בהצלחה את הקורס ירכשו את היכולת:

- לנתח סרטי קולנוע, ספרות וארכיטקטורה כתוצר של תרבות אורבנית פוליטית, בשיטות מחקר ממגוון תחומים (חקר הקולנוע והספרות, ומושגים מן התאוריה המרחבית (Spatial theory)).
- לבחון את השפעת השיח המדעי על קולנוע, ספרות וארכיטקטורה אורבנית.

- להכיר תאוריות העוסקות במודרניזם ולהבין את ההקשר ההסטורי שממנו הן צמחו.
- להכיר פרדיגמות מתחום הסוציולוגיה ומדע המדינה, ומלימודי תרבות (כגון המפנה המרחבי (Spatial Turn).
- לדון באותנטיות ההסטורית (historicity) של המודרניות, בעזרת מונחים מתחום ההסטוריה של התפיסה ותוך בחינה של היבטים מגדריים.

דרישות והרכב ציון הקורס*

משקל בציון הסופי **

נוכחות (attendance) - 20% מהציון הסופי, כאשר נוכחות ב-80% מהשיעורים היא חובה ונוכחות ב-20% היא בחירה

בחנים *** (intermediate exam) 50% מהציון הסופי

נושאי הבחינה: תיאוריה, הרקע ההיסטורי-פוליטי וחקר הקולנוע. היא תתקיים ביחידה 20 מתוך 26

הצגה בכיתה (presentation): 30% מהציון הסופי:

הסטודנטים יכינו הצגה בת 25-30 דקות על טקסט ספרותי או סרט או חומר אודיו-ויזואלי אחר וידונו ברקע התאורטי, הפוליטי, התרבותי או ההסטורי שלו. הסטודנטים יגישו עבודה באורך 2-3 עמודים אשר מסכמת את התזה העיקרית בהצגה.

מבנה הקורס:

השיעורים יעסקו בנושאים הבאים:

- העיר האמיתית והדמיונית: מיפוי ברלין - דרכים שונות לייצג עיר
- התרבות הסלונית של ברלין בעידן הנאורות
- קולוניאליזם והביטוי הפוליטי והתרבותי שלו במרחב האורבני
- בניית המודרניות והמגדר במטרופולין בספרות ובקולנוע
- תנועת הבאוהאוס בברלין
- ברלין תחת המשטר הנאצי: תנועה אורבנית של הדרה; הקצנה; ומודרניות ריאקציונרית.
- קורבנות או ייצוג עצמי כחברה פושעת
- אידאולוגיה בבטון: חומת ברלין
- שנת 1968 במערב ברלין – המודרני והאנטי-מודרני במהפכה הפוליטית והתרבותית של ברלין
- "אוסטלגיה" – דמיון תרבותי של מזרח גרמניה האבודה
- כתיבה טראנס-תרבותית: ברלין כמרחב גרמני-תורכי
- העבר הנאצי והעבר הסוציאליסטי של מזרח גרמניה במרחב הזיכרון בברלין: מוזיאונים, אנדרטאות, ואקטיביזם של זיכרון אלטרנטיבי

Berlin – Modernity and its Representation in the Metropolis during the Course of the Centuries

Course description

Short: BERLIN, the German capital, has been a thriving metropolis, where major political events took place, new cultural phenomena have developed, and a modern urban identity was negotiated and contested.

In the course we will analyze how key events have manifested themselves in the urban space, and how they have been processed in the fields of politics, architecture, literature, and cinema.

Long: This interdisciplinary course will introduce the students to the changing political and cultural history of Berlin as a Western European metropolis. Cultural phenomena that have evolved during the course of Berlin's history, in which emancipative and oppressive movements were competing, will be examined within the larger context of the modernist and postmodernist movements. We will analyze the impact of political events and processes on the city's history, on the urban development (architecture) and on its culture (film, literature).

In its theoretical approach, the course will concentrate on paradigms from Sociology and Political Theory, and from Cultural Studies (such as urbanism and Spatial Turn). The historicity of modernity will also be explored in terms of a history of perception by including intermediality (literature/film) and reflecting on gender-related aspects.

The course will be taught in English.

course objectiveC

This interdisciplinary course will introduce the students to the changing political and cultural history of Berlin as a Western European metropolis. In its theoretical approach, the course will concentrate on paradigms from Sociology and Political Theory, and from Cultural Studies (such as urbanism and *Spatial Turn*). The historicity of modernity will also be explored in terms of a history of perception by including intermediality (literature/film) and reflecting on gender-related aspects.

Learning outcome

On a successful completion of this course, students should be able to

- analyze cultural products (such as films, literature, architecture) as a product of a political urban culture and apply strategies of various fields of analysis (film & literature analysis, concepts from urban studies and spatial theory).

- know paradigms from Sociology and Political Theory, and from Cultural Studies (such as urbanism and *Spatial Turn*).
- Reflect upon the historicity of modernity, that will be explored in terms of a history of perception by including intermediality (literature/film) and by reflecting on gender-related aspects.

Course requirement

presentation in class (30% of the grade): Students prepare a presentation (25-30min.) on a film and on its theoretical background. They hand in a paper that summarizes the thesis of the article and explains the main claim of the film presented

intermediate exam (50% of the grade) on theory, on the historical-political background, and on film analysis - around session 21.

full attendance in class (20% of the final grade)

These topics will be discussed in class – course structure

lesson 1+2 THE REAL AND THE IMAGINED CITY

Mapping Berlin – different modes of representing a city

Introduction to the course topic.

Discussion of key concepts and terms, presentation of the course, its learning outcomes, the skills that will be acquired by students and the course requirements.

literature: Fisher 2010, Scherpe 2003, Fulbrook 2004.

lesson 3+4 PRUSSIA

Berlin's Salon Culture in the Era of Enlightenment: Spaces of Encounter in Prussia's Capital

literature: Clark 2006, Arendt 2000, Feiner/Naimark-Goldberg 2011.

lesson 5+6 GERMAN EMPIRE

Colonialism and its Political and Cultural Manifestation in Urban Space

Colonial experience in Berlin: Analysis of excerpts from the postcolonial essay film "Mahjub's Journey" (d: Eva Knopf, 2013).

literature: Ciarlo 2010, Benjamin [(1933)/1987]

lesson 7- 9 WEIMAR DEMOCRACY

7+8 The Construction of Modernity and Gender in the Metropolis in Literature and Film

---

Intermediality, perception and writing styles

Hightened modernity – intensified perceptions – new ways of seeing and writing:
Analysis of the film „Berlin – Symphony of a Metropolis“ (W. Ruttmann, 1927).
literature: Fulbrook 2004, Föllmer 2013., v. Ankum 1996.

The female flaneur in the novel *The Artificial Silk Girl*. (Irmgard Keun, 1931, excerpts).

literature: Benjamin 1938; v. Ankum 1997, Lethen 2002.

9+10 Architecture: Reshaping Modern Urban Space and Imagination

---

Bauhaus in Berlin

literature: Siebenbrodt/Schöbe 2009.

Metropolis – Modernity as Dystopia

Representations of the future city. Analysis of the film “Metropolis” (d: Fritz Lang, 1927, excerpts).

literature: v. Ankum 1996.

lesson 11+12 BERLIN UNDER NATIONAL SOCIALISM

An Urban Society of Exclusion. Radicalization and Community

literature: Herbert 2015, Föllmer 2013, Meyer/Simon et al. (ed.) 2000, Shirer 1942.

Reactionary Modernism

literature: Herf 1996, Bauman 1989.

lesson 13+14 AFTER WWII: BERLIN UNDER ALLIED RULE (1945-1949)

Victimization or Self-representation as a Perpetrator Society: Rubble Films as means for Democratization

Analysis of the film “Murderers are Among Us” (d: Wolfgang Staudte, 1946).

literature: Brockmann 2010.

lesson 15+16 The Cold War and the Establishment of two German States

---

Ideology in Concrete: The Berlin Wall

The Wall in Literature: “A Divided Sky” by Christa Wolf.

literature: Jarausch 2006, Weitz 1997, Weber 2004, Schneider 2014.

lesson 17+18 West Berlin - Political and Cultural Rebellion in Urban Space

---

1968 in West Berlin – the Modern and the Anti-modern in Germany’s political and cultural revolution

literature: Fiedler 1969, Brown/Lison 2014.

West Berlin as a laboratory for alternative cultures

Analysis “The B-Movie – Lust & Sounds in Berlin 1979-1989” (d: Klaus Maeck).

literature: Broadbent/Hake 2010, MacDougal 2011, Vaseduvan 2015.

lesson 19+20 East Berlin – Socialist Urbanity under Surveillance

A cinematique critique of an ideological cityscape in the film “The Architects” (d: Peter Kahane, 1990)

literature: Broadbent/Hake 2010.

Preparation for the exam

Q&A session

lesson 21 intermediate exam

lesson 22-26 POST-UNIFICATION BERLIN

22 The Berlin Republic – Ostalgia: Cultural (re-)imaginings of the lost GDR

Analysis of the film “Good-bye Lenin” (d: Wolfgang Becker, 2004).

literature: Cooke 2005.

23 Transcultural writing: Berlin as a German-Turkish Urban Scape in the Novel “The Bridge over the Golden Horn” by Emine Sevgi Özdamar (excerpts).

literature: Schade 2010; Deleuze/Guattari 1983, Mushaben 2010.

24-25 Dealing with Burdened Past/s

Nazi-past and Socialist GDR in Berlin’s Memoryscape: Museums, Memorials, and alternative Memory Activism

literature: Macdonalds 2017, Marcuse 1998, Columb 2007, Jarausch 2002+2015.

Bibliography

- Ankum, Katharina v. (ed.) (1997): *Women in Metropolis. Gender and Modernity in Weimar Culture*. Berkeley, UP California.
- Ankum, Katharina v. (1996): *The Cinematique engendering of urban experience: Walter Ruttmann's Berlin, die Symphonie einer Großstadt*. In: *Colloquia Germanica*, Jan.1, 29:3.
- Arendt, Hannah (1997): *Rahel Vernagen. The Life of a Jewess*. Johns Hopkins UP.
- Bauman, Zygmunt (1989): *Modernity and the Holocaust*. Cambridge.
- Benjamin, Walter (2006/[1933]): *Berlin Childhood around 1900*. Harvard UP.
- Benjamin, Walter (1983/[1938]): *The Flaneur*. In: *Charles Baudelaire. A Lyric Poet in the Era of High Capitalism*. London: Verso, pp. 35-66.
- Broadbent, Philip/Hake, Sabine (eds.) (2010): *Berlin: Divided City, 1945-1989*, Berghahn, New York.
- Brockmann, Stephen (2010): *A Critical History of German Film*. Camden House: New York.
- Brown, Timothy Scott/Lison, Andrew (eds.) (2014): *The Global Sixties in Sound and Vision – Media, Counterculture, Revolt*. Palgrave Macmillan.
- Ciarlo, David (2010): *Advertising Empire. Race and Visual Culture in Imperial Gemany*. Harvard UP.
- Clark, Christopher (2006): *Iron Kingdom - the Rise and Downfall of Prussia 1600 – 1947*.
- Columb, Claire (2007): *Requiem for a lost Palace. 'Revanchist Urban Planning' and 'Burdened Landscapes' of the German Democratic Republic in the New Berlin*. In: *Planning Perspectives*, 22:3, p.. 283-323.
- Cooke, Paul (2005): *Representing East Germany Since Unification. From Colonization to Nostalgia*-Berg Publishers.
- Feiner, Shmuel/Naimark-Goldberg, Natalie (2011): *Cultural Revolution in Berlin: Jews in the Age of Enlightenment*, Oxford.
- Fiedler, Leslie (1969): *Cross the Boarder - Close the Gap*.
- Fisher, Jaimey/Mennel, Barbara (eds.): *Spatial Turns Space, Place, and Mobility in German Literary and Visual Culture*. *Amsterdamer Beiträge zur Neueren Germanistik*. Amsterdam/New York: Rodopi.
- Föllmer, Moritz (2013): *Individuality and Modernity in Berlin. Self and Society from Weimar to the Wall*. Cambridge UP.
- Fulbrook, Mary (2004): *A Concise History of Germany (2nd ed.)*, Cambridge University Press.
- Herbert, Ulrich (2015): *The 'People's Community': Equality and Inequality*. In: *Nerdinger, Winfried et al. (ed.): Munich and National Socialism*. Beck: Munich, pp. 406-416.
- Herf, Jeffrey (1986): *The Paradox of Reactionary Modernism*. In: *Reactionary Modernism: Technology, Culture and Politics in Weimar and in the Third Reich*, Cambridge UP, pp. 1-17.
- Jarausch, Konrad (2006): *After Hitler. Recivilizing Germans, 1945-1995*. Oxford UP.

- Lethen, Helmut (2002): *Cool Conduct. The Culture of Distance in Weimar Germany*, California UP.
- Jarausch, Konrad/Geyer, Michael (2002): *Shattered Past: Reconstructing German Histories*. Princeton UP.
- Macdonald, Sharon (2016): New constellations of difference in Europe's 21st-century museumscape. *Museum Anthropology*, Vol. 39, Iss. 1, pp. 4–19.
- MacDougal, Carla: (2011): *In the Shadow of the Wall: Urban Space and Everyday Life in Kreuzberg*. In: Brown, Timothy/Anton, Lorena (ed.): *Between the Avantgarde and the Everyday: Subversive Politics in Europe from 1957 to the Present*, Berghahn books, pp. 154-173.
- Marcuse, Peter (1998): Reflections on Berlin. The Meaning of Construction and the construction of Meaning. In: *International Journal of Urban and Regional Research* 22.2, p. 331-338.
- Meyer, Beate/ Simon, Hermann et al. (2000): *Jews in Nazi Berlin- From Kristallnacht to Liberation*. Studies in German-Jewish Cultural History and Literature, Franz Rosenzweig Minerva, Berlin.
- Mushaben, Joyce Marie (2010): Rethinking Citizenship and Identity: What it means to be German since the Fall of the Wall.. In: *German Politics* 19.1, p. 72-88.
- Scherpe, Klaus (2003): Berlin als Ort der Moderne. In: *Pandaemonium Germanicum: Revista de Estudos Germanísticos*, Vol 0, Iss 7, pp 17-37.
- Scherpe, Klaus (1992): Modern and Postmodern Transformations of the Metropolitan Narrative. In: *New German Critique*, 1/1, Issue 55, p. 71-85.
- Shirer, William L. (1942): *Berlin Diary. The Journal of a Foreign Correspondent 1934-41*, New York.
- Siebenbrodt, Michael/Schöbe, Lutz (2009): *Bauhaus. 1919-1933 Weimar – Dessau - Berlin*. Parkstone international.
- Schneider, Peter (2014): *Berlin Now: The City After the Wall*. New York.
- Vasudevan, Alexander (2015): *Metropolitan Preoccupations – The Spatial Politics of Squatting in Berlin*. Wiley-Blackwell.
- Weber, Jürgen (2004): *Germany, 1945-1990: A parallel history*. Central European UP Budapest.

יקבעו בתחילת הקורס ולכל המאוחר בשבועיים הראשונים של הסמסטר ולפני תום תקופת השינויים.
 אין לשנות את מרכיבי הציון הסופי במהלך הסמסטר.
 על המורה להודיע מראש על סוג הבחנים ומועדם.

*
 **
 ***